

Un llibre, obra d'art

Bartomeu Fiol

Les 44 obres sobre paper, cartolina, cartó i paper fotogràfic -més una sobre fibra de vidre i una altra que és una calcografia damunt coure-, que conformen el volum *Homenatge de l'Art a Pere Serra en el seu vuitantè aniversari*, venen a corroborar la tesi que les arts plàstiques segurament estan per damunt les arts de l'escriptura ja que són capaces de provocar una joia o un goig, una elació, un alliberament, molts més immediats i efectius que els que pot procurar normalment la lectura, sempre un procés més entrebancat i lent. Tal és l'efecte que m'ha produït el conjunt del llibre, el qual resulta ésser també, d'alguna manera, una obra d'art. Obrir-lo, en efecte, pot produir una mena d'enlluernament i ocasionar-nos o causar-nos una estranya alegria, que no sabrem explicar més que en funció d'una inesperada fruïció estètica. Així, una vegada més, sembla que la percepció del conjunt -que també és cada obra per separat- és molt més productiva o rendible que el més sacrificat acte de la lectura. Perquè en la contemplació de les obres d'art plàstiques -també en les realitzades sobre paper, les quals, per altra banda, podem copsar més fàcilment com un tot- la rapidesa de l'impacte estètic és molt més gran. Per qualque cosa Pere Serra té una especial debilitat per aquestes obres, la categoria de les quals -ben encertadament- es nega a acceptar que sigui menor que la dels grans quadres o de les escultures monumentals, conscient que el valor d'una obra d'art no pot dependre mai de les dimensions o dels metres quadrats.

Sense pretendre en absolut fer-ne cap valoració detallada -ni tampoc estar preparat per a poder fer-la-, em limitaré a provar d'atreure l'atenció del lector damunt aquelles peces que han cridat la meua: *Danza de civilizaciones*, de José Aranda, d'unes tonalitats molt atractives i una estructura més aviat insòlita; un dibuix sobre guaix de Joan Bennassar, que em recorda *Els flautistes* de

Juli Ramis; una nova còpia d'una magnífica fotografia de Joan Ramon Bonet, feta el 1992; *Pescador de les ànimes*, una tècnica mixta de Nils Burwitz; l'atapeït banyam -si pot dir-se així-, d'una tonalitat molt clara, d'un conjunt de caps de bous, de Santiago Calatrava; una sòbria i seriosa vinílica de Ramon Canet; *Mujeres en descanso*, de Manolo Coronado; un contundent linòleum, imprès en tinta blava, de Tom Cowsert; una impressionant tècnica mixta de Joan Garcia i Orell; un molt divertit Archi Serra, que recorda la manera d'Arcimbold-

Les obres que conformen l'Homenatge de l'Art a Pere Serra venen a corroborar la tesi que les arts plàstiques segurament estan per damunt les arts de l'escriptura

di, de Ben Jakober i Yannick Vu; una curiosa tècnica mixta sobre vidre d'Amador; un alegre *Sense títol*, de Maria Lluïsa Magraner; un molt fi *Aquarium de Pompeia*, de Damià Ramis i Caubet; un impactant *Rostres en groc*, d'Isabel Ramis i Caubet; *Quasi tot* (un títol amb gràcia d'un retrat de l'homenatjat), de Joan Riera Ferrari; *La història diària*, de Pep Roig, *Pepe*; un excel·lent collage i tècnica mixta, de Horacio Sapere, i un seductor *Sense títol*, de Josep Maria Sirvent. Naturalment, aquesta llista no té en compte les carreres o les reputacions dels participants en aquest *Homenatge de l'Art*, alguns dels quals més reputats poden haver estat omesos; sols he pretès donar compte de les meves impressions.

La veritat és que el conjunt i els elements d'aquest *Homenatge* m'han alegrat i crec que valdria bé la pena fer una exposició dels originals. En qualsevol cas, he pensat que no calia esperar a que, efectivament, s'exposessin per a parlar-ne. La qualitat de les reproduccions aconseguida perfectament ho justifica.

La trajectòria de la poetessa Anise Koltz (Luxemburg, 1928) ve avalada per una vintena de títols i els premis més importants. Poetessa bilingüe, ha anat alternant la seva obra tant en alemany com en francès, tot i que en els darrers temps s'ha inclinat més per aquesta darrera llengua.

Llegir a Anise Koltz és com guaitar a un abisme. El seu poder d'atracció és poderós, subjugant, sense lloc a l'auto-complaença i molt menys lloc per a artificis verbals. Sota un discurs sustentat per uns engranatges perfectament equilibrats, les paraules es van enfilant com petits grans de collar en benefici d'una lectura sòbria, a voltes severa, però sempre humil, i on la presència de la mort, si no com a eix central, es revela com una figura d'un pes específic important, que sobrevola gran part de l'obra. En els darrers llibres, la veu del marit desaparegut dialoga amb la poetessa, com ho fa la resta de la seva poètica amb el lector, establint així un diàleg sense concessions, però deixant l'espai just per a la lliure circulació de l'intel·lecte, i on cada mot transcendeix el seu propi significat. Un clar exemple n'és el poema dedicat al seu marit, que obri el llibre *El tragador de fuego* (*Bendita sea la serpiente*). *El tragador de fuego*. Tra-

ducció d'Evelio Miñano. La Garúa Libros, Santa Coloma de Gramenet, 2008. Edició bilingüe francès-castellà, títol a *A René (in memoriam)*: "*Se marchó / sin darse la vuelta / Su ángel desorientado / se mantiene inmóvil / las alas manchadas / de sangre / Mi aliento pronuncia / el nombre del amado / sólo es un poco de vaho / unas letras / del alfabeto*". O aquest altre, d'una

Del foc i de la serp

Antoni Xumet

Podem seguir l'itinerari d'aquesta gran autora amb les traduccions ja existents, molt recomanables: *Cantos de rechazo* (Hiperión, 1998 (traducció de José M. Holguera), *Dotze poemes d'Anise Koltz* (València, Servei de Publicacions de la Universitat de València, 2004, versió d'Anna Montero) i *La terra calla* (Vic, Cafè Central / Eumo Editorial, 2005, versió d'Anna Montero)

amb una sola lectura, perquè les seves arrels filosòfiques, que ens suggereixen més que no diuen, requereixen la participació activa del lector per a completar-la. Però enllà del tema de la mort, també s'hi fa palesa una profunda preocupació per l'ésser, pel seu destí no gaire clar, per la seva fràgil condició. I de vegades atorga la culpabilitat d'aquestes mancances a un personatge concret: "*El séptimo día / Dios se adormeció / La tierra tiembla aún / bajo sus ronquidos*".

Condició humana, la mort, però també l'aspecte creatiu, tenen cabuda en aquest discurs. La creació artística, poètica en aquest cas, persegueix l'exorcització d'aquest mals esmentats, però, tot i el seu llenguatge descarnat, violent en la seva concisió i punyent en el seu contingut, no podríem qualificar-la d'elegíaca. Com per art d'encanteri, Koltz, aconsegueix il·luminar tots aquests racons ombrívols, obrir una mínima, però suficient, escletxa per on poden filtrar-se els elements necessaris de l'esperança.

Un exemple de l'importàcia dels mots és el següent poema, biografia i declaració d'intencions a la vegada: "*Mi memoria pesa / como un barco que se hunde / Navegué / por todas partes del mundo / los dioses me degollaban / yo los degollaba / Escribiendo en sus bocas / en sus entrañas / olvidé la poesía / me hice poeta*". Destacable també és el tema amorós, tot i que tractat amb un llenguatge universal, quasi sempre deriva en l'aspecte més íntim. Resulten d'una eficàcia portentosa els mots emprats, no hi ha espai per a la improvisació, i fan l'efecte, que si qualsevol d'aquestes paraules fos suprimida, l'estructura inevitablement s'enrunicaria. Escriu, Koltz: "*Tus caderas oscilan / como una barca / Me transformo / en alta mar / Para llevarte / para hundirte*". Una poesia que obri ferides, com tota vertadera poesia, només apte per tots aquells a qui no els importi veure's sacsejat i vulgui assumir el repte de deixar-se emportar per un llenguatge pur, sensual, per una lliçó d'humanitat.

profunditat esfereïdora: "*Cuando mi amor nació / lo lavé / con mi mano derecha / Cuando mi amor murió / lo lavé / con mi mano izquierda / Sin futuro / subsisto / con las dos manos cortadas*". Es fa evident que

